

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

 Ханлар МАХМУДОВ
« 21 » грудня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Захист прав людини в сучасній державі

(міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Полтава
2021/2022 н.р.

Робоча програма міжфакультетської вибіркової навчальної дисципліни «Захист прав людини в сучасній державі» для здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії.

Мова викладання – державна.

Розробник: Козаченко Ю., к.ю.н., доцент кафедри підприємництва і права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва і права протокол від «21» жовтня 2020 року № 12.

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість годин -	90	90
Кількість кредитів –	3	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	вибіркова	
Рік навчання (курс)		
Семестр		
Лекції (годин)	16	4
Практичні (семінарські) (годин)	14	3
Лабораторні (годин)	-	-
Навчальна практика	-	-
Самостійна робота (годин)	60	84
Вид підсумкового контролю	залік	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення навчальної дисципліни «Захист прав людини в сучасній державі» є базові знання здобувачів вищої освіти з правознавства.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувача вищої освіти високого рівня правової культури на основі засвоєння науково-теоретичних та практичних знань про сутність та правову природу прав і свобод людини, форми їх реалізації, а також про систему національних та міжнародних засобів захисту прав і свобод людини.

Основні завдання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців:

знань про: правову природу та юридичну сутність прав і свобод людини, форми та способи їх реалізації, а також про рівні та складові елементи юридичного механізму захисту прав і свобод людини; набуття практичних навичок щодо визначення, обрання та реалізації найбільш ефективних засобів захисту прав людини;

умінь: використовувати основні природні права та позитивні права закріплені у національних та міжнародно-правових актах; враховувати процеси еволюції прав людини впродовж розвитку цивілізації; застосовувати отримані знання на практиці; користуватися правовою термінологією у сфері захисту прав людини.

Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій;

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 5. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

фахові:

ФК 1. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;

ФК 2. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі

Поняття конституційного статусу людини та громадянина. Права людини як основний елемент конституційного-правового статусу людини і громадянина. Система прав і свобод людини. Природні права людини та їх закріплення в конституційному законодавстві. Основні міжнародні документи з прав людини. Принципи конституційного статусу людини. Невід'ємність та невідчужуваність конституційних прав і свобод людини. Принцип рівності та форми його гарантування. Права людини в конституційному законодавстві України. Гарантії конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.

Загальна характеристика особистих прав людини. Право на життя та способи його захисту. Право на повагу до його гідності. Право на свободу та особисту недоторканність. Право на приватність. Право на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право на вільний в'їзд в Україну і виїзд з України. Право на свободу думки і слова, на вільне висловлювання своїх поглядів і переконань. Поняття та види інформації. Доступ до публічної інформації. Конституційний статус засобів масової інформації. Право на свободу світогляду та віросповідання, форми його реалізації.

Тема 3. Соціальні та трудові права людини.

Право людини на охорону здоров'я та медичну допомогу. Право на освіту та гарантії його реалізації. Сімейні права. Право на шлюб і рівні права у шлюбі. Трудові права людини: право на працю, право на страйк, право на відпочинок. Права громадян як споживачів. Право на соціальний захист та проблеми його забезпечення. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Право на достатній життєвий рівень. Свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав громадян, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності; право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Тема 4. Політичні та економічні права людини.

Загальна характеристика політичних прав громадян. Поняття і зміст громадянства. Принципи громадянства. Підстави та форми набуття громадянства України. Підстави і форми припинення громадянства України. Право на участь в управлінні державними справами. Виборчі права громадян. Принципи виборчого права. Право на свободу об'єднань. Види об'єднань громадян. Політичні партії: поняття, порядок легалізації, права. Право на мирні зібрання. Право на приватну власність. Право на підприємницьку діяльність.

Тема 5. Право на судовий захист як невід'ємне право громадянина.

Право на судовий захист та природа судової влади. Гарантії реалізації права на судовий захист. Судова система України. Принципи судоустрою: спеціалізації, інстанційності, територіальності. Правовий статус суддів та присяжних. Основні засади здійснення правосуддя в Україні. Поняття позову та позовної заяви. Поняття апеляційної скарги та касаційної скарги. Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Юрисдикція Конституційного Суду України.

Тема 6. Обмеження прав і свобод особи

Обмеження прав людини. Види обмежень прав і свобод людини та громадянина в Україні. Прояви обмеження прав і свобод людини і громадянина. Обмеження загального характеру. Обмеження основних прав в умовах надзвичайного стану. Обмеження основних прав і свобод, обумовлені особливостями основного статусу окремих

категорій громадян та їх відносин з державою. Принципи обмеження прав і свобод людини та громадянина.

Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини

Механізм захисту прав людини в національній правовій системі. Судові та несудові засоби захисту прав людини. Адміністративні засоби захисту прав людини. Прокуратура в Україні. Конституційно-правовий статус органів прокуратури. Безоплатна правова допомога: поняття, види, особливості нормативного регулювання. Правовий статус адвоката: права, обов'язки та повноваження. Види адвокатської діяльності. Інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Україні. Напрями та гарантії діяльності Уповноваженого з прав людини за законодавством України. Особливості діяльності правозахисних організацій.

Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.

Поняття та основні елементи механізму міжнародного захисту прав людини. Міжнародні документи щодо захисту прав людини. Значення та застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. ООН у міжнародному механізмі захисту прав людини. Спеціалізовані установи ООН. Європейська система захисту прав людини. Захист прав людини та громадянина в Європейському Союзі. Європейський суд з прав людини та його роль в утвердженні прав. Рішення Європейського суду з прав людини та їх реалізація в національному праві.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі	11	2	2	7	11	2		8
Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.	12	2	2	8			2	8
Тема 3. Соціальні та трудові права людини.	11	2	2	7				8
Тема 4. Політичні та економічні права людини.	11	2	2	7				8
Тема 5. Право на судовий захист як невід'ємне право громадянина.	11	2	2	7				8
Тема 6. Обмеження прав і свобод особи	10	2	-	8				8
Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини	12	2	2	8		2		8
Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.	12	2	2	8				8
в т.ч. індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	20	-	-	20
Усього годин	90	16	14	60	90	4	2	84

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі	2	-
2.	Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.	2	2
3.	Тема 3. Соціальні та трудові права людини.	2	-
4.	Тема 4. Політичні та економічні права людини.	2	-
5.	Тема 5. Право на судовий захист як невід'ємне право громадянина.	2	-
6.	Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини	2	-
7.	Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.	2	-
	Разом	14	2

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі	7	8
2.	Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.	8	8
3.	Тема 3. Соціальні та трудові права людини.	7	8
4.	Тема 4. Політичні та економічні права людини.	7	8
5.	Тема 5. Право на судовий захист як невід'ємне право громадянина.	7	8
6.	Тема 6. Обмеження прав і свобод особи	8	8
7.	Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини	8	8
8.	Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.	8	8
9.	Контрольна робота	-	20
	Разом	60	84

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація даного напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти заочної форми навчання в позааудиторний час у вигляді контрольної роботи (завдання для контрольної роботи подано в папці КНМЗНД).

9. Оцінювання результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату

Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	МН 3, НМЛ 1, НМЛ 2, НМЛ 4, НМЛ 5, НМЛ 6, НМЛ 7, НМЛ 8, МНСР 1, МНСР 2, МНІ 3	Виконання завдань на семінарських заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи

Методи навчання:

- за джерелом знань: практичні методи (МН 3): практичні роботи;
- за логікою: індуктивний (НМЛ 1), дедуктивний (НМЛ 2), аналітичний (НМЛ 4), синтетичний (НМЛ 5), порівняння (НМЛ 6), узагальнення (НМЛ 7), конкретизація (НМЛ 8);
- за ступенем керівництва: методи самостійної роботи вдома (МНСР 1), робота під керівництвом викладача (МНСР 2);
- інноваційні: інтерактивний метод (МНІ 3): дискусії.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	50	50	30
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	50	50	30
Разом	100	100	60

Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	50	50	30
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	50	50	30
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми оцінювання результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Написання реферату	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна на кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна на кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна на кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна на кількість балів
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	4,8	8	15	25	7,2	12	3	5
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	4,8	8	14,4	24	7,2	12	3,6	6

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, написання реферату.

Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Форма оцінювання							
	Ведення конспекту лекцій		Виконання вправ на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи		Виконання контрольної роботи	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми	4,2	7	3,6	6	7,2	12	15	25
ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	4,2	7	3,6	6	7,2	12	15	25

Ведення конспекту, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи, виконання контрольної роботи.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту лекцій: 0-2 балів; 0-7 (для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	1,8-2
		на середньому рівні	1,5-1,7
		на достатньому рівні	1,2-1,4
		на низькому рівні	0-1,1

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми		на високому рівні	6,3-7
		на середньому	5,2-6,2

проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	рівні	
		на достатньому рівні	4,2-5,1
		на низькому рівні	0-4,1

2. Виконання вправ на практичних заняттях: 0-7 балів; 0-12 (для заочної форми навчання)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	6,3-7
		на середньому рівні	5,2-6,2
		на достатньому рівні	4,2-5,1
		на низькому рівні	0-4,1

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	11-12
		на середньому рівні	9-10
		на достатньому рівні	7,2-8
		на низькому рівні	0-7

3. Виконання завдань самостійної роботи: 0-3 бали.

Шкала та критерії та оцінювання (денна та заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	2,7-3
		на середньому рівні	2,2-2,6
		на достатньому рівні	0,9-2,1
		на низькому рівні	0-1,8

4. Написання реферату: 0-11 балів.

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	9,9-11
		на середньому рівні	8,4-9,8
		на достатньому рівні	6,6-8,3
		на низькому рівні	0-6,5

5. Написання контрольної роботи: 0-50 балів.

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 1. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми ПРН 2. Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми Давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю	на високому рівні	45-50
		на середньому рівні	37-44
		на достатньому рівні	30-36
		на низькому рівні	0-29

10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання реферату	
Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі	2	7	3	-	12
Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.	2	7	3	-	12
Тема 3. Соціальні та трудові права людини.	2	7	3	-	12
Тема 4. Політичні та економічні права людини.	2	7	3	-	12
Тема 5. Право на судовий захист як	2	7	3	-	12

невід'ємне право громадянина.					
Тема 6. Обмеження прав і свобод особи	2	-	3	-	5
Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини	2	7	3	-	12
Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.	2	7	3	-	12
Написання реферату	-	-	-	11	11
Разом	16	49	24	11	100

Заочна форма навчання

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання контрольної роботи	
Тема 1. Загальні положення про права людини та умови їх захисту в сучасній державі	7	-	3	-	12
Тема 2. Особисті права людини та їх нормативне регулювання.	-	12	3	-	12
Тема 3. Соціальні та трудові права людини.	-	-	3	-	12
Тема 4. Політичні та економічні права людини.	-	-	3	-	12
Тема 5. Право на судовий захист як невід'ємне право громадянина.	-	-	3	-	12
Тема 6. Обмеження прав і свобод особи	-	-	3	-	5
Тема 7. Національно-правовий механізм захист прав людини	7	-	3	-	12
Тема 8. Міжнародно-правовий механізм захисту прав людини.	-	-	3	-	12
Виконання контрольної роботи	-	-	-	50	50
Разом	14	12	24	50	100

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Демків Р.Я. Конституційне право України: курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с.
2. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
3. Загальна теорія права : підруч. / [М. І. Козюбра, С. П. Погребняк, О. В. Цельєв та ін.]; за заг. ред. М. І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015. 392 с.
4. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан [та ін.] ; за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова ; тех. ред. Ю. Д. Батан. Одеса : Юридична література, 2017. 256 с.

5. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту: підручник для вузів. К., 2010. 557 с.
6. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
7. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

Допоміжні:

1. Антонович М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини : монографія. К. : КМ Academia, 2000. 262 с.
2. Верланов С. О. Економічні і соціальні права людини: європейські стандарти та їх впровадження в юридичну практику України (загальнотеоретичне дослідження) : монографія; Акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва. та місц. самоврядування. Л. : Край, 2009. 196 с.
3. Головін А.С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України. К.: Логос, 2012. 369 с.
4. Головченко В. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні : [монографія] / В. В. Головченко, О. В. Головченко. Чернігів : Вид. Лозовий В. М., 2012. 328 с.
5. Дашковська О. Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті гендерної рівності : монографія. Х. : Право, 2005. 224 с.
6. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні / А.М. Колодій, А. Ю. Олійник. К.: Прав. єдність, 2008. 350 с.
7. Конституційне право України : темат. слов. / М-во внутр. справ України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, Херсон. юрид. ін-т; [упоряд.: Галуцько В. В. та ін.; за ред. В. В. Галуцька] Херсон: Херсон. міська друк., 2010. 131 с.
8. Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні : До 60-річчя Загальної декларації прав людини / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К. : Юрид. думка, 2008. 252 с.
9. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2011. 1128 с.
10. Мицик В.В. Права людини в міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту. Підручник. К.: Фенікс, 2010. 722 с.
11. Молодован В.В., Чулінда Л.І. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 206 с.
12. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія. К. : Алерта : КНТ, Центр навч. л-ри, 2008. 472 с.
13. Охорона здоров'я та права людини : ресурс. довід. / за ред.: Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс ; передм. А. Найер ; наук. ред. І. Сенюта. Л. : Медицина та право, 2011. 600 с.
14. Позовне провадження : монографія / В. В. Комаров [та ін.] ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 552 с.
15. Радченко Б. Є. Інститути громадянського суспільства у захисті прав дитини / Б. Є. Радченко, І. Дубровський ; заг. ред. В. С. Бондаренко ; Ін-т соц. безпеки України. Х. : Вид. Коваленко В. Ф., 2012. 144 с.
16. Стрижак А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналітичний огляд та коментар) / А. Стрижак. К.: Ін Юре, 2010. 629 с.
17. Судова практика Європейського суду з прав людини. Рішення щодо України / М-во юстиції України ; відп. ред. В. В. Лутковська. К. : Праксіс, 2005. 480 с.
18. Фурса С.Я., Коцюба В.О., Клименко О.М. Як звернутися до Європейського суду

з прав людини. Навчальний посібник. К.: Видавець Фурса С.Я., 2009. 114 с.

19. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. К.: “Укр. енцикл.”, 1998.

Інформаційні ресурси:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
2. Конституційний Суд України : офіційний веб-сайт України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України : веб-сайт Офіційного інтернет-представництва Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
4. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://iportal.rada.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства. URL: <http://www.csi.org.ua>.
6. Права людини в Україні : інформаційний портал Харківської правозахисної групи. URL: <http://khpgr.org>
7. Професійна юридична система МЕГА-НАУ. URL: <http://zakon.nau.ua/>
8. Судова влада України : офіційний веб-портал. URL: <http://court.gov.ua/>
9. Українська Гельсінська спілка з прав людини : офіц. сайт. URL: <http://helsinki.org.ua>
10. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини : офіц. сайт. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua>
11. Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
12. European Court of Human Rights Council of Europe [Європейський суд з прав людини : офіц. сайт]. URL: <http://www.echr.coe.int/echr>
13. HealthRights : портал захисту прав пацієнтів. URL: www.healthrights.in
14. Human Rights Education : інформаційний ресурс Регіон. Інформ. Центру для Схід. Європи ООН. URL: www.humanrightseducation.info